

Portefeuillehouder: K. Rouwette
Datum collegevergadering: 4 november 2025
Datum commissievergadering: 25 november 2025
Datum raadsvergadering: 15 december 2025

1. Onderwerp

Mitigerende maatregel klimaat kerstmarktgebied Gemeentegrot (Valkenburgergroeve).

2. Voorstel

- De z.g. "Reuzentrap" in het kerstmarktgebied Gemeentegrot (oude deel Valkenburgergroeve) te heropenen als mitigerende maatregel voor het optimaliseren van het leefklimaat voor vleermuizen tijdens de kerstmarkt.
- Een budget ter beschikking te stellen ter hoogte van EUR 100.000,- en dit ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2026.

3. Inleiding

Sinds jaar en dag vormt de ondergrondse kerstmarkt in het oude, middeleeuwse deel van de Valkenburgergroeve de belangrijkste verstoringsfactor voor de in de groeve aanwezige vleermuispopulatie. Tussen november en februari warmt het kerstmarktgebied zo'n 6-7 graden op. Dit veroorzaakt, als gevolg van de aanwezige luchtstromen in de groeve, eveneens een opwarming van het centrale deel van de groeve, waardoor de vleermuispopulatie in de gehele Valkenburgergroeve tijdens de winterslaapperiode structureel laag blijft. Op een oppervlakte van 25 hectare overwinteren tussen de 200 en 300 dieren. Ter vergelijking: in de Plenkertgroeve van 0,5 hectare overwinteren ook 200 tot 300 dieren. Om de kerstmarkt in de groeve te houden is een provinciale ontheffing nodig via de Omgevingswet (voorheen Wnb) waarbij rekening moet worden gehouden met soortenbescherming en Natura2000 richtlijnen. Sinds vijf jaar monitort de gemeente zowel het klimaat in de groeve als de vleermuispopulatie. De populatie is de afgelopen jaren constant, maar groeit niet. Jaarlijks komen er uit het klimaatonderzoek adviezen om de omstandigheden voor de overwinterende vleermuizen in de gehele groeve te bevorderen. Desondanks blijft de constante opwarming van het kerstmarktgebied de gehele groeve negatief beïnvloeden. Om in de toekomstige klimaatmonitoring significante stappen te kunnen zetten en daarmee de conditie van de vleermuispopulatie te bevorderen, is het zaak om deze adviezen op te volgen en een grotere ingreep in de luchtstromen te bewerkstelligen. Hiermee kan de opwarming van de gehele groeve als gevolg van de temperatuurbeïnvloeding door de kerstmarkt worden bestreden. De werkzaamheden bestaan uit het verwijderen van de ingestroomde grond en puin vanuit het kerstmarktgebied en via de nooduitgang, het vrijmaken van de oude uitgang via de "Reuzentrap" en het plaatsen van een nieuwe afsluitingsmuur met opening naar buiten.

4. Beoogd effect/doel

Behoud van o.a. de kerstmarkt als winteractiviteit in de groeve door het optimaliseren van de leefomstandigheden voor de overwinterende vleermuispopulatie.

Het omdraaien van de luchtstroom in het kerstmarktgebied waardoor de warme lucht aldaar door de Reuzentrap kan worden afgevoerd en het groveklimaat dieper in het gangenstelsel verbetert voor overwinterende vleermuizen.

5. Argumenten

1.1 Hiermee wordt voldaan aan de mitigerende maatregelen, zoals die de afgelopen vijf jaar jaarlijks voortvloeien uit de resultaten van de klimaat- en vleermuismonitoring, en die ten behoeve van de Wnb-ontheffing voor de kerstmarkt moeten worden opgevolgd.

In 2019 werd vanuit de Wet Natuurbescherming (Wnb) als voorwaarde voor de verleende ontheffing voor de jaarlijkse kerstmarkt opgenomen, dat er jaarlijks een klimaat- en vleermuismonitoring dient te worden uitgevoerd om de negatieve effecten van de kerstmarkt en andere winteractiviteiten in de Valkenburgergroeve te meten en middels adviezen voor mitigerende maatregelen bij te sturen.

1.2 Hiermee wordt voldaan aan de strekking van het groevenbeleid en het integraal zorgdragen voor de balans tussen natuurwetgeving en exploitatie.

In 2025 heeft de raad het integraal groevenbeleid vastgesteld, hetgeen de gemeente handvaten geeft voor het snel, efficiënt en adequaat acteren richting vraagstukken betreffende het beheer en het gebruik van ondergrondse mergelgroeven op haar grondgebied. Omdat de groeves een belangrijk deel van het unieke DNA van Valkenburg vormen en dus een “unique selling point” zijn van ons toeristisch product, is het in het eigen belang van de gemeente om de groeves integraal te koesteren en te beschermen. Klimaat- en vleermuismonitoring en de maatregelen die daaruit voortvloeien, dragen bij aan de bestending van de huidige (winter)activiteiten in de groeve en mogelijk zelfs de uitbreiding daarvan tijdens de winterslaaperperiode van de vleermuizen. In het groevenbeleid is expliciet opgenomen, dat voor de uitwerking ervan de raad in voorkomende gevallen om financiering wordt gevraagd. Het nemen van bovengenoemde maatregel komt voort uit het groevenbeleid en draag bij aan de onderbouwing voor het verkrijgen van de provinciale ontheffingen voor, in dit geval kerstmarkt.

1.3 Heropenen van de “Reuzentrap” schept mogelijkheden voor de toekomstige exploitatie van de groeve en het bovengelige Rotspark.

De “Reuzentrap” is een oude verbinding tussen het oude deel van de Valkenburgergroeve (Gemeentegrot) en het Rotspark. De trap komt achter het Openluchttheater via een natuurlijke kloof aan de oppervlakte. Het heropenen en onderhouden van deze verbinding biedt mogelijkheden voor toekomstige herinrichting van het Kuurpark en aangrenzende Rotspark en mogelijk zelf voor de toekomstige toegang van de kerstmarkt vanaf de Plenkertstraat (toekomstvisie West).

2. Kredieten zijn nog niet voorzien.

De aanbeveling om de Reuzentrap te heropenen komt voort uit de voorgestelde mitigerende maatregelen uit de klimaatmonitoring 2024/25 en is daarom niet voorzien.

6. Kanttekeningen/Risico's

1. De Kerstmarkt is afhankelijk van het opvolgen van ecologische adviezen c.q. mitigerende maatregelen conform de ontheffing Wnb, actueel Omgevingswet.

Met de steeds scherper wordende regels op het gebied van Natura2000 loopt de gemeente het risico dat de kerstmarkt in de toekomst geen doorgang meer kan vinden, wanneer zou blijken dat de vleermuispopulatie in de Valkenburgergroeve zich als gevolg van de kerstmarkt negatief ontwikkelt. Wanneer de gemeente geen opvolging geeft aan de adviezen van de jaarlijkse klimaat- en vleermuismonitoring loopt zij daarmee het risico, dat de geldende vergunning na afloop ervan - en mogelijk zelfs tussentijds - niet meer wordt verlengd, of dat de voorwaarden voor exploitatie van de groeve tijdens het winterslaapseizoen dusdanig worden aangescherpt, dat exploitatie van een kerstmarkt niet meer mogelijk is. Door het opvolgen van de ecologische adviezen toont de gemeente pro-actief haar goodwill.

7. Financiën

De totale kosten van € 100.000 zullen ten laste worden gebracht van het begrotingsresultaat 2026.

8. Uitvoering

Om binnen relatief korte termijn aan de mitigerende maatregelen te voldoen is het raadzaam om de Reuzentrap nog voor de kerstmarkt van 2026 te realiseren. Mede ook, omdat er voor de periode na 31 oktober 2026 een nieuwe ontheffing vanuit de Omgevingswet dient te worden gevraagd en het uitvoeren van de mitigerende maatregelen als onderbouwing hiervoor dient.

9. Communicatie

N.v.t.

10. Bijlagen

- B1 Mitigerende maatregelen Klimaat Valkenburgergroeve t.b.v. de vleermuispopulatie.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

mr. G.S. Reehuis
algemeen directeur/gemeentesecretaris

D.M.M.T. Prevoo
burgemeester

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 4 november 2025;

Gehoord de raadsadviescommissie Fysiek Domein de dato 25 november 2025;

Besluit:

- De z.g. "Reuzentrap" in het kerstmarktgebied Gemeentegrot (oude deel Valkenburgergroeve) te heropenen als mitigerende maatregel voor het optimaliseren van het leefklimaat voor vleermuizen tijdens de kerstmarkt.
- Een budget ter beschikking te stellen ter hoogte van € 100.000,00 en dit ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2026.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 15 december 2025

De raad voornoemd,

mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier

D.M.M.T. Prevoo,
voorzitter